

MARTYNA RZYMANEK

POPULARNOŚĆ TWÓRCZOŚCI JOHNA GREENA WŚRÓD UCZNIÓW ZESPOŁU SZKÓŁ OGÓLNOKSZTAŁCĄCYCH NR 11 IM. JANA PAWŁA II W KRAKOWIE (W ŚWIETLE BADAŃ WŁASNYCH)

W artykule prezentowane są wyniki badania nad popularnością twórczości literackiej współczesnego pisarza amerykańskiego Johna Greena wśród uczniów Zespołu Szkół Ogólnokształcących nr 11 im. Jana Pawła II w Krakowie. Obok syntetycznej biografii pisarza i dziejów szkoły, osobne zagadnienia dotyczą stanu czytelnictwa wśród młodzieży gimnazjalnej i licealnej, a także znajomości w ich środowisku dzieł literackich Greena.

WSTĘP

Czytelnictwo to rozległa subdyscyplina naukowa. Za szczególnie interesujące pole badawcze należy uznać czytelnictwo dzieci i młodzieży zwłaszcza, że w dzisiejszych czasach coraz więcej mówi się o jego kryzysie. Temat ten stanowi przedmiot badań wielu polskich naukowców. W swoich badaniach starają się oni przedstawić aktualne tendencje panujące w czytelnictwie wskazanej grupy. Omawiają w nich m.in. zainteresowania lekturowe, powody czytania, uwarunkowania społeczne komunikacji czytelniczej. Za istotne dla badań stanu czytelnictwa uznano skonfrontowanie wyników sondaży ogólnopolskich dotyczących czytelnictwa, zarówno ogółu społeczeństwa, jak i wyborów lekturowych młodzieży gimnazjalnej i licealnej, z autorskimi badaniami empirycznymi.

Jako problem badawczy wybrano popularność twórczości Johna Greena wśród uczniów Zespołu Szkół Ogólnokształcących nr 11 im. Jana Pawła II w Krakowie (ZSO nr 11). Dotychczas nie ukazała się biografia pisarza, nie przeprowadzono też samodzielnych badań jego poczytności. Na potrzeby pracy wybrano następujące dzieła J. Greena: *Gwiazd naszych win*, *Papierowe miasta*, *Szukając Alaski*, *19 razy Katherine* oraz *Will Grayson*, *Will Grayson*, a także *W śnieżną noc: świąteczne opowiadania o miłości*. Green zyskał światową sławę dzięki powieści *Gwiazd naszych win*, która swoje uznanie znalazła również wśród polskich nastolatków, co potwierdzają *Ogólnopolskie Wybory Książek*. Ekranizacje kinowe *Papierowych miast* i *Gwiazd naszych win* cieszą się do dnia dzisiejszego niesłabnącą

oglądalnością. Jego książki adresowane są do dorastającej młodzieży, która w tym trudnym okresie pragnie podejmować nowe, czasem nawet trudne decyzje życiowe.

Aby zbadać stan znajomości powieści pisarza przez uczniów wykorzystano technikę ankiety audytoryjnej. Badania przeprowadzone zostały na próbie 107 uczniów z zastosowaniem kwestionariusza ankiety. Celem badania było udzielenie odpowiedzi na następujące pytania badawcze: czy płeć wpływa na wybory lekturowe, w szczególności na poczytność utworów J. Greena oraz czy wiek, bądź też etap edukacyjny uczniów ma odzwierciedlenie w znajomości powieści pisarza. Dokonano również analizy aktywności czytelniczej nastolatków. Ponadto scharakteryzowano motywacje i uwarunkowania społeczne, które wpływają na proces oddawania się lekturom przez uczniów.

SYLWETKA I TWÓRCZOŚĆ JOHNA GREENA

John Green uznawany jest za jednego z najpopularniejszych pisarzy dla młodzieży. Swoją światową sławę zawdzięcza zekranizowanej powieści *Gwiazd naszych win*. Wydana w 2012 roku książka osiągnęła pierwsze miejsce na liście bestsellerów „New York Timesa”¹. Powieść tą przetłumaczono na 47 języków i sprzedano w ponad 9 mln egzemplarzy². Pomimo, iż autor jest osobą bardzo popularną i często udzielającą się w mediach, nie powstała dotychczas jego szczegółowa biografia. Powściągliwe i niepełne informacje można odnaleźć na jego stronie internetowej, portalach społecznościowych, stronach wydawnictw oraz w nielicznych wywiadach.

John Michael Green urodził się 24 sierpnia 1977 roku w Indianapolis, w stanie Indiana, gdzie nadal mieszka razem z żoną Sarah Urist Green oraz synem Henrym i córką Alice³. Okres dzieciństwa i dojrzewania nie był dla pisarza łatwy. Gdy miał 6 lat, jego ojciec zachorował na raka⁴. Obawa o utratę bliskiej osoby musiała znacząco zaważyć na psychice małego jeszcze dziecka. Do problemów rodzinnych doszły dodatkowo kłopoty w szkole. Przyszły pisarz uczęszczał do szkoły podstawowej w Orlando, w stanie Floryda⁵. W jednym z wywiadów okres

¹ *Best Sellers: Children's Chapter Books*, „The New York Times” 2012, [online] <http://query.nytimes.com/gst/fullpage.html?res=9F0DE0D9123EF93AA25751C0A9649D8B63> [dostęp: 03.03.2016].

² K. Surmiak-Domańska, *John Green, autor „Gwiazd naszych win”: szeryf walczących nerdów*, [online] <http://wyborcza.pl/1,75475,18511305,john-green-autor-gwiazd-naszyc-winy-szeryf-walczacych-nerdow.html?disableRedirects=true#ixzz3usKEXEuc> [dostęp: 03.03.2016].

³ *John Green*, [online] <http://www.filmweb.pl/person/John+Green-1974045> [dostęp: 20.12.2015].

⁴ C. Geissler, *Śmiech pod kroplówką*, „Forum” 2012, nr 43/44, s. 58–61.

⁵ *John Green*, [w:] *John Green Books*, [online] <http://johngreenbooks.com/biographical-questions/> [dostęp: 20.12.2015].

szkoły wspomina jako pasmo udręk. J. Green nie był ani szczęśliwy, ani też specjalnie lubiany przez inne dzieci. Już od wczesnych lat szkolnych objawiała się u niego skłonność do depresji⁶. Sam określił siebie jako „nerda”⁷. Miano to pochodzące z języka angielskiego oznacza osobę mającą problemy w kontaktach społecznych, wyalienowaną, interesującą się grami komputerowymi, która naukę przedkłada nad kondycję fizyczną⁸. Wyróżniająca się na tle rówieśników postawa często budzi agresję i przemoc zarówno fizyczną, jak i psychiczną. Określenie „nerd” stało się dla miłośników pisarza wyznacznikiem nowej subkultury. Sami definiują siebie jako „nerdowych wojowników” (*nerd fighters*), a swoją subkulturę nazwali *nerd-fighterią*, tworząc w popularnym serwisie *Wikipedia* własne hasło.

Życiowa sytuacja Greena poprawiła się dopiero w szkole z internatem w Indian Springs School w Alabamie⁹. Wówczas tam wśród dorównujących mu intelektualnie rówieśników znalazł zrozumienie. Został doceniony. Imponował wiedzą i inteligencją¹⁰. J. Green ukończył studia uzyskując dyplom z Kenyon College (w Gambier, Ohio)¹¹. Przyszły pisarz planował zostać duchownym, dlatego też studiował równoległe anglistykę (głównie Marka Twaina) i religioznawstwo (głównie Islam)¹². Po ukończeniu studiów pracował jako opiekun duchowy w szpitalu dziecięcym¹³.

Ilustracja 1. John Green

Źródło: fot. Tom Koene, *John Green*, [online] <http://bukowylas.pl/autorzy/john-green> [dostęp: 7.12.2016].

⁶ C. Geissler, s. 60.

⁷ *John Green*, [w:] *John Green Books*, dz. cyt.

⁸ *Nerd*, [w:] *Miejski słownik slangu i mowy potocznej*, [online] <http://www.miejski.pl/slowo-Nerd> [dostęp: 07.03.2016].

⁹ *John Green*, [w:] *John Green Books*, dz. cyt.

¹⁰ K. Surmiak-Domańska, dz. cyt.

¹¹ *John Green*, [w:] *John Green Books*, dz. cyt.

¹² Tamże.

¹³ C. Geissler, s. 58.

Mimo, iż obecnie otacza go kochająca i wspierająca rodzina, sam twierdzi, że nadal „boi się ludzi [...] żyje głównie online”¹⁴. Stąd właśnie wynika duża aktywność w sieci, na portalach społecznościowych i stronach internetowych. Posiada konta w serwisach takich jak: *Facebook*, *Twitter*, *YouTube*. Dodatkowo prowadzi też stronę internetową dostępną pod adresem: <http://johngreenbooks.com/>. Wspólnie ze swoim bratem Hankiem Greenem prowadzi wideoblog *VlogBrothers*, w ramach którego powstało 11 serii zawierających *Crash Course*, tworząc w ten sposób kanał edukacyjny o literaturze, historii, fizyce oraz chemii¹⁵. Wideoblog zyskał prawie 3 mln fanów¹⁶. Dla porównania profil Johna na *Twitterze* jest obserwowany przez 5 mln użytkowników¹⁷, zaś na Facebooku ma ponad 3 mln polubień¹⁸.

J. Green jest autorem popularnych i lubianych wśród młodzieży powieści i opowiadań. Pisze w nich „o nastolatkach, wielkich nadziejach, pierwszych miłościach i bolesnych rozczarowaniach”¹⁹. W dorobku literackim Greena, jak dotąd znajduje się pięć powieści. Wszystkie zostały przetłumaczone i są wydawane w Polsce przez wydawnictwo Bukowy Las. Istotnym elementem powieści Greena są wątki autobiograficzne pojawiające się zarówno jako temat przewodni książek, jak i cechy nadawane ich nastoletnim bohaterom. Dorastają oni, kreują oraz kształtują swoje charaktery i postawy. Dzielią swój czas pomiędzy naukę i szkolne obowiązki a zabronione rozrywki. Choć różnią się osobowościami, środowiskiem życia i indywidualnymi problemami, to zwykle są nękani tymi samymi rozterkami życiowymi²⁰. Fabuła powieści Greena jest typowa dla środowiska dorastającej młodzieży. W swych książkach i opowieściach autor mówi w sposób dosłowny o powszechnie występujących lękach wśród nastolatków: „poczuciu odrzucenia, braku perspektyw, wzmożonej bezlitosnej konkurencji we wspinaczce po drabinie społecznego statusu”²¹. Mimo, że są to książki przeznaczone dla młodzieży, napisane zostały tak jak dla dorosłych, „według tych samych schematów gatunkowych, z wątkami romansowymi i scenami seksu (choć raczej delikatnymi)”²² nierzadko również zawierają obrazy przemocy. W dorobku Greena znajdują

¹⁴ K. Surmiak-Domańska, dz. cyt.

¹⁵ *John Green*, [w:] *Wikipedia*, [online] https://pl.wikipedia.org/wiki/John_Green_%28autor%29 [dostęp: 20.12.2015].

¹⁶ *Vlogbrothers*, [online] <https://www.youtube.com/vlogbrothers> [dostęp: 07.03.2016].

¹⁷ *John Green*, [online] <https://twitter.com/johngreen> [dostęp: 07.03.2016].

¹⁸ *John Green*, [online] <https://www.facebook.com/JohnGreenfans/?fref=ts> [dostęp: 07.03.2016].

¹⁹ A. Bielak, *Lustrzane odbicie*, „Dziennik Gazeta Prawna” 2015, nr 147, s. K6.

²⁰ M. Cembrzyńska, *Przypadłość zwana dojrzewaniem*, „Nowe Książki” 2007, nr 7, s. 75.

²¹ P. Kofta, *Upragniona apokalipsa*, [online] <http://www.wprost.pl/ar/505009/Upragniona-apokalipsa/> [dostęp: 02.03.2016].

²² M. Cieślak, *Placzą i płacą*, [online] <http://www.rp.pl/arttykul/1177137-Placza-i-laca.html?template=restricted> [dostęp: 02.03.2016].

się też opowiadania: *The Approximate Cost of Loving Caroline* wydane w 2006 roku, *The Great American Morp in 21 Proms*, którego jest współautorem wraz z Davidem Levithanem i Danielem Ehrenhaftem z 2007 roku, *Freak the Geek in Geektastic: Stories from Nerd Herd* wydane w 2009 roku, *Reasons in What You Wish For* z 2011 roku, a także *Double on Call and Other Short Stories* wydane w 2012 roku. J. Green jest też autorem interaktywnego opowiadania *Thisisnottom* z 2009 roku oraz opowiadania – na licencji Creative Commons – *Zombicorns* wydanego w 2010 roku i jego kontynuacji z 2012 roku pt.: *The War for Banks Island*²³.

Osobą, która w znaczący sposób zainspirowała pisarza był poeta Walt Whitman. J. Green uważał go za swojego przewodnika, który „dotykał kwestii trudnych relacji między jednostką a społeczeństwem, napięć rodzących się między człowiekiem szukającym swojej tożsamości a oczekiwaniami środowiska”²⁴. Bezpośredni wpływ na twórczość pisarza miała też Ilene Cooper, wybitna autorka powieści dla dzieci i młodzieży. Jak sam stwierdził: „Ilene była też moją redaktorką [...] bardzo mi pomogła wprowadzać poprawki i przedzierać się przez kolejne wersje powieści”²⁵.

Na pytanie czy w dzieciństwie chciał zostać pisarzem J. Green odpowiedział: „zawsze marzyłem o tym zawodzie, tak samo jak o byciu astronautą lub graniu w Narodowej Lidze Futbolowej. Zawsze wydawało się to dla mnie bardzo nierealistycznym marzeniem”²⁶. Dodał również, że nadal nie uważa pisania, jako swojej pełnoetatowej pracy. Swoją karierę pisarza zaczął w wieku 22 lat pracując dla magazynu „Booklist” w Chicago²⁷. Recenzując setki książek różnych autorów doszedł do wniosku, że chciałby być jednym z nich. Tak też po godzinach pracy zaczął pisać swoją pierwszą książkę *Szukając Alaski*.

CHARAKTERYSTYKA ZESPOŁU SZKÓŁ OGÓLNOKSZTAŁCĄCYCH NR 11 W KRAKOWIE

Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 11 im. Jana Pawła II w Krakowie mieści się przy ul. Wilhelma „Wilka” Wyrwińskiego 1. Do zespołu szkół zapisanych jest 393 uczniów – 183 gimnazjalistów i 210 licealistów. W pobliżu działa Młodzieżowy Dom Kultury „Dom

²³ John Green, [w:] Wikipedia, dz. cyt.

²⁴ A. Bielak, dz. cyt.

²⁵ Tamże, s. K6.

²⁶ John Green, [w:] John Green Books, dz. cyt.

²⁷ A. Bielak, dz. cyt.

Harcerza” im. prof. A. Kamińskiego. W okolicy znajduje się także Filia nr 17 Śródmiejskiej Biblioteki Publicznej oraz Antykwariat i Księgarnia „Tezeusz”.

Szkoła rozpoczęła swoją działalność 1 września 1961 roku. Początkowo w budynku mieściła się Szkoła Podstawowa nr 8. W roku szkolnym 2009/2010 jednostka ta, po niemal 50 latach, zakończyła swoją działalność. W 1991 roku utworzono XXIV Liceum Ogólnokształcące, a w roku 1999 włączono doń Gimnazjum nr 5²⁸.

ZSO nr 11 jest instytucją publiczną. Swoim podopiecznym zapewnia bezpłatną edukację. Placówka współpracuje z konsulatami Republiki Federalnej Niemiec i Stanów Zjednoczonych Ameryki. Współdziała również z uczelniami polskimi: Uniwersytetem Jagiellońskim, Uniwersytetem Ekonomicznym oraz Wyższą Szkołą Promocji i Zdrowia w Krakowie. Gimnazjum nr 5 umożliwia realizację programu DSD, który pozwala uczniom na przystąpienie do bezpłatnego egzaminu z języka niemieckiego na poziomie B1 oraz uczestniczenie w wymianie ze szkołą z Monachium. Ponadto gimnazjum oferuje również klasę z większą liczbą godzin języka angielskiego i klasę ogólną. Dodatkowo uczniowie mogą zapisać się na pozalekcyjne zajęcia sportowe z siatkówki i wiele innych przedmiotowych kół, np. warsztaty dziennikarskie lub wolontariat²⁹. XXIV Liceum Ogólnokształcące oferuje swoim kandydatom klasy o profilach ekonomiczno-społecznym, psychologiczno-pedagogicznym, biologiczną z promocją zdrowia, sportową oraz humanistyczną. Wszystkie sprofilowane klasy umożliwiają uczenie się języka polskiego i angielskiego na poziomie rozszerzonym³⁰.

W zespole szkół działa biblioteka, która umożliwia uczniom wypożyczanie zbiorów oraz korzystanie z księgozbioru podręcznego i prasy w czytelni. Zarówno uczniowie, jak i nauczyciele mogą korzystać ze stanowisk komputerowych. Biblioteka szkolna w swojej ofercie posiada wiele zajęć dydaktycznych promujących czytelnictwo, są to: edukacja czytelniczo-medialna z elementami biblioterapii, Młodzieżowy Klub Recenzenta oraz warsztaty miniaturowej książki, a także liczne konkursy. Biblioteka posiada łącznie około 12 tys. zbiorów, które są systematycznie uzupełniane. Zasób biblioteczny podzielony został na dwie grupy materiałów: dokumenty piśmiennicze (książki i czasopisma) oraz zbiory audiowizualne. Książki zostały sklasyfikowane i rozmieszczone na regałach zgodnie z Uniwersalną Klasyfikacją Dziesiętną. Wśród najczęściej wypożyczanych gatunków znajdują

²⁸ *Historia szkoły*, [online] <http://www.gimnazjum-nr5.krakow.pl/historia-szkoly-gim> [dostęp: 05.04.2016].

²⁹ *Oferta 2016/2017*, [online] <http://www.gimnazjum-nr5.krakow.pl/dokumenty/oferta-2016-2017> [dostęp: 05.04.2016].

³⁰ *Oferta 2016/2017*, [online] <http://www.xxivliceum.krakow.pl/dokumenty-lic/oferta-2016-2017> [dostęp: 05.04.2016].

się beletrystyka i kryminały. Z kolei do nieustannie wypożyczanych i rezerwowanych przez uczniów książek należą m.in. powieści autorstwa J. Greena tj. *Szukając Alaski*, *Papierowe Miasta* oraz *Gwiazd naszych win*.

PROCES BADAWCZY

Podczas formułowania problemów badawczych w zakresie kultury czytelniczej uczniów krakowskiego zespołu szkół, początkowo badałam to, jaki odsetek gimnazjalistów i licealistów lubi czytać książki, a także jaki jest stan czytelnictwa książek Johna Greena oraz popularność adaptacji filmowych powstałych na podstawie jego powieści. Z kolei sformułowałam szczegółowe problemy badawcze, które dotyczyły preferencji lekturowych młodzieży, źródeł informacji o książkach i ich pozyskiwania, następnie najczęstszego miejsca lektury, liczby książek czytanych w ciągu roku oraz stosunku do lektur szkolnych. Równocześnie postawiłam kilka hipotez badawczych. W pierwszej założyłam, że istnieje zależność pomiędzy płcią a liczbą przeczytanych książek J. Greena, zakładając że płeć wpływa na stopień aktywności czytelniczej. Druga hipoteza zakładała, że istnieje zależność pomiędzy etapem nauki szkolnej a znajomością powieści J. Greena. Uznałam, że stopień edukacji wpływa na wybór książek lub adaptacji filmowych.

Dla uzyskania odpowiedzi na powyższe problemy badawcze zastosowałam technikę ankiety, która „polega na uzyskaniu pisemnej odpowiedzi na usystematyzowane pytania, zestawione w postaci kwestionariusza”³¹. Jest to technika często wykorzystywana w badaniach dotyczących zainteresowań czytelniczych, pozwalająca na porównywanie otrzymanych wyników, dzięki porządkowaniu ich za pomocą metod statystycznych, ilościowych³². Kwestionariusz ankiety składał się z wprowadzenia, w którym objaśniłam cel i charakter badań części zasadniczej, w której zamieściłam pytania główne oraz metryczki, czyli informację o respondentach. Pytania uszeregowałam zgodnie z zasadą dedukcji, od ogółu do szczegółu, a więc zaczynając od pytań o stosunek do czytania, liczbę przeczytanych książek i tytuł ostatniej lektury, własne zainteresowania respondentów, preferencje lekturowe, czynniki wpływające na wybór książek, źródło ich pozyskiwania, miejsce czytania oraz stosunek do lektur szkolnych. Druga część ankiety, zawierająca istotne dla pracy pytania o J. Greenie, wymagała od uczniów większego zaangażowania, ponieważ niekiedy zastosowałam pytania

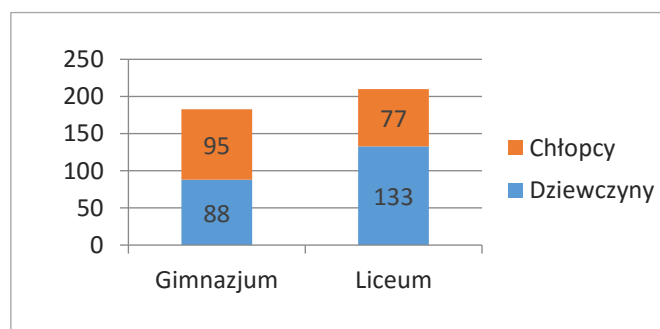
³¹ J. Wojciechowski, *Czytelnictwo*, Kraków 2000, s. 37.

³² J. Setnikowska, *Badanie czytelnictwa w bibliotece szkolnej : przegląd metod i technik badawczych*, „Nowe w Szkole” 2004, nr 1, s. 11–12.

odsyłające. Oznacza to, że zaznaczenie na dane pytanie odpowiedzi „Nie”, niekoniecznie pozwalało na przejście do kolejnego pytania. Co więcej, dla uwierzytelnienia odpowiedzi zastosowałam w kwestionariuszu różne typy pytań, tj. zamknięte, które zawierają propozycje odpowiedzi, jak i otwarte, w których wymagane jest sformułowanie własnej wypowiedzi. W niektórych pytaniach uczniowie mogli wskazać do 3 odpowiedzi. Badanie miało charakter anonimowy, dodatkowo pytanie dotyczące średniej ocen uzyskanej za poprzedni rok szkolny było nieobowiązkowe.

Ankiety przeprowadzono od 25 lutego do 1 marca 2016 roku w Zespole Szkół Ogólnokształcących nr 11 w Krakowie. Badanie odbywało się w sposób audytoryjny. Uczniowie zostali dobrani w sposób warstwowo-losowy, tj. zarówno z gimnazjum, jak i liceum wyłoniono po jednej klasie pierwszej, drugiej i trzeciej. Łącznie w badaniu wzięło udział 107 uczniów z 6 klas, co odpowiada 27,2% zbiorowości generalnej. Do badania przystąpiło 54 gimnazjalistów, którzy stanowili 29,5% uczniów gimnazjum i 53 licealistów stanowiących 25,2% młodzieży licealnej. Z gimnazjum w ankiecie uczestniczyło 29 z 88 dziewczyn odpowiadających (33%) oraz 25 z 95 chłopców stanowiących 26,3%. Z liceum ankietę wypełniło 27 ze 133 dziewczyn odpowiadających (20,3%) oraz 26 z 77 chłopców stanowiących 33,8%. Można zatem uznać, że uzyskane wyniki są reprezentatywne dla całej zbiorowości generalnej, którą stanowią wszyscy uczniowie ZSO nr 11 w Krakowie. Zebrane dane opracowano w formie zbiorczych tabel, a wyniki przedstawiono w postaci wykresów.

Wykres 1. Liczba uczniów w szkole

Źródło: opracowanie własne.

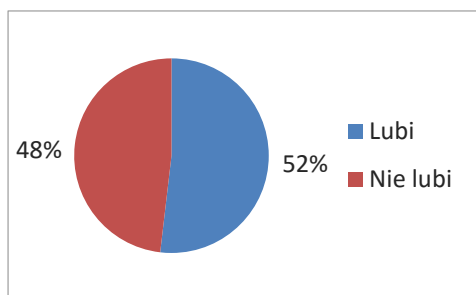
PREZENTACJA I ANALIZA WYNIKÓW BADANIA

Współcześni nastolatki dorastają w dobie wszechobecnego Internetu, co powoduje znaczne obniżenie zainteresowaniem książką i czytelnictwem. Książka w czasach wzmożonego procesu rozprzestrzeniania się informacji drogą elektroniczną „traci swoją odrębność,

unikatowość”³³. Pomimo, że nowoczesna technologia umożliwia tworzenie książek w formie elektronicznej, tzw. e-booki, audiobooki, to młodzież niechętnie sięga po tego typu rozrywkę w swoim wolnym czasie.

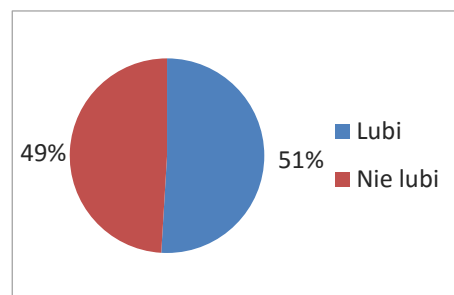
Analiza poniższych danych ma na celu wskazanie stosunku młodzieży szkolnej do książki oraz sprawdzenie czy czytanie wynika z obowiązku szkolnego poprzez narzucone lektury, czy też jest wynikiem wewnętrznych potrzeb uczniów. Powszechne przeświadczenie, że nastolatki nie czytają i nie lubią tej czynności, w świetle przeprowadzonych badań wśród uczniów krakowskiego zespołu szkół ogólnokształcących, nie potwierdziło się. Jak przedstawiają zebrane wyniki, pozytywny stosunek do czytania deklaruje nieco ponad 50% gimnazjalistów i licealistów tejże szkoły. Deklaracje te zostały szczegółowo zweryfikowane.

Wykres 2. Odsetek gimnazjalistów lubiących czytać

Źródło: opracowanie własne.

Wykres 3. Odsetek licealistów lubiących czytać

Źródło: opracowanie własne.

Wśród częstych odpowiedzi respondentów na pytanie „Dlaczego czytasz książki?” pojawiało się stwierdzenie, że wynika to z obowiązku szkolnego, na co wskazało 18,7% ankietowanych. Tylko 8 uczniów (7,5% badanych) odpowiedziało, że nie czyta książek. Z własnych przejawów zainteresowań czytelniczych uczniowie wskazywali takie motywacje, jak: wzbogacanie słownictwa oraz źródło wiedzy naukowej, informacji o życiu i świecie (17 odpowiedzi, co stanowi 17,9% respondentów), sposób na nudę, „zabicie wolnego czasu” (9 odpowiedzi, czyli 8,4%), rozwijanie wyobraźni, kreatywności (10 odpowiedzi, a więc 9,4% badanych), a także czytanie, jako czynność relaksująca, pozwalająca na odstresowanie po ciężkim dniu, dla przyjemności (10,3% ankietowanych co odpowiada 11 odpowiedziom). Uczniowie odpowiadali bardzo często, że czytają „bo lubią” i mogą czytać, robią to dla rozrywki, wskazując, że jest to ich hobby lub też że książki są same w sobie ciekawe (24,3%

³³ Z. Zasacka, *Ciągłość i zmiany w postawach czytelniczych młodzieży (Z ogólnopolskich badań czytelnictwa gimnazjalistów)*, [w:] *Między dzieciństwem a dorosłością. Młodzież w bibliotece*, red. A.M. Krajewska, Warszawa 2012, s. 94.

ankietowanych). Na emocjonalne czynniki wynikające z czytania lektury wskazało 13 uczniów (12,2%), wymieniając takie aspekty jak: źródło wzorów zachowań, oderwanie od rzeczywistości i utożsamianie się z bohaterami literackimi, czerpanie z książek natchnienia do życia, a także jako weryfikację własnych opinii i wartości.

Wskazanie ostatnio przeczytanej pozycji, umożliwiło weryfikację rzetelności odpowiedzi uczniów pod względem stosunku do książek. Uczniowie nierzadko wskazywali na tytuły lektur szkolnych, takich jak: *Król Edyp*, *Krzyżacy*, *Kamienie na szaniec*, *Granica*, *Przedwiośnie*, *Inny świat*, *Nie-Boska komedia*, *Dziady Cz. III*, *Kordian*, *Ten obcy*, *Romeo i Julia*, *My dzieci z dworca ZOO*, *Stary człowiek i morze*, *Mały księżę*, czy *Opowieść wigilijna*. Różne tytuły wynikają zapewne z faktu, iż uczniowie są na różnych etapach kształcenia. Ponadto uczniowie klas trzecich przygotowują się do egzaminów kończących dany poziom edukacji. W ich wypowiedziach pojawiały się również tytuły popularnych książek młodzieżowych, jak np.: *Pamiętniki wampirów*, *Hopeless*, *Gwiazd naszych wina*, *Papierowe miasta*, *Harry Potter*, *Magiczne drzewo*, *Pretty Little Liars*, *Pływak*, *Niezgodna*, *Wiedźmin*, *Władca pierścieni*, *Hobbit*, *Gra o tron*, *Dziewczyna z pociągu* oraz *Will Grayson*, *Will Grayson*. Jak można zauważyć, już na tym etapie ankiety, uczniowie wskazali na trzy tytuły powieści pisarza, będącego tematem niniejszej pracy. Były to: *Gwiazd naszych wina* (3 razy), *Papierowe miasta* (1 raz) i *Will Grayson*, *Will Grayson* (1 raz). Interesujące były wskazania na tematykę naukową z dziedzin historii i medycyny. Uczniowie, nie pamiętając dokładnie tytułów, starali się oddać główny temat poruszany w lekturach. Niepokojący jest jednak fakt, że młodzież poniżej osiemnastego roku życia ma dostęp do literatury erotycznej, kierowanej wyłącznie dla czytelników pełnoletnich. Wniosek ten wynika z odpowiedzi uczniów gimnazjum i klasy pierwszej liceum, w których to wskazywali książkę *50 twarzy Greya*. Odpowiedzi wskazujące na biografie znanych postaci, takich jak Michael Jordan, czy John Lennon, mają z pewnością odzwierciedlenie w zainteresowaniach uczniów sportem i muzyką.

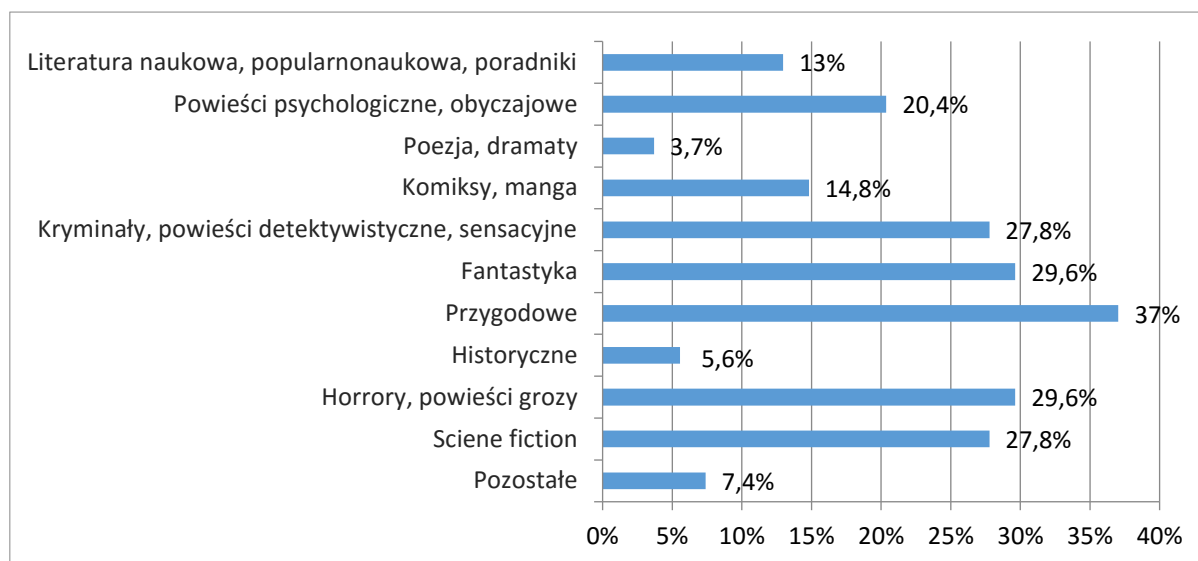
Nawiązując do wyborów czytelniczych, trafne będzie przywołanie wyników z badań ukazujących zainteresowania młodzieży. Sposób, w jaki nastolatki spędzają czas wolny determinuje ich wybory w zakresie gatunku literatury. Ważne jest też rozróżnienie etapu szkoły gimnazjalnej i licealnej ze względu na różne priorytety w życiu nastolatków w wieku 13–16 lat oraz 16–19 lat. Gimnazjaliści, nawet ci w klasach trzecich, nie borykają się ze zbliżającym się podjęciem trudnej decyzji, dotyczącej ich dorosłego życia i wyborem dalszego kształcenia bądź podjęcia pracy zawodowej. Zatem należy mieć świadomość, że uczniowie liceum częściej

wykazują zainteresowania nakierowane na ich dalszy rozwój osobisty niż uczniowie na etapie gimnazjum, którzy podążają za modami i trendami propagowanymi przez media.

Wśród najczęściej udzielanych odpowiedzi na temat zainteresowań pojawiały się muzyka (53,7%) i sport (51,6%). W dalszej kolejności były to gry komputerowe, interaktywne, konsole (42,6%), filmy i seriale (40,7%) oraz moda, uroda i styl życia (33,3%). Nieco mniejszą popularnością cieszą się takie formy spędzania czasu wolnego jak: majsterkowanie (14,8%) oraz książki, komiksy, manga (13%). Z możliwych odpowiedzi zaznaczono również rozwijanie wiedzy (5,6%), kolekcjonerstwo (1,6%), w którym wskazano zbieranie pieniędzy. Nikt nie wybrał szycia, szydełkowania, natomiast 1,6% respondentów wskazało na inne zainteresowania, a dokładniej na rysowanie. Dla porównania, licealiści wśród swoich zainteresowań wskazali na pierwszym miejscu sport (81,1%). Dalej z wynikiem 58,5% uplasowała się muzyka, 47,2% moda, uroda i styl życia. Nieco niżej znalazły się filmy i seriale (30,2%) oraz gry komputerowe, interaktywne i konsole (28,3%). Odsetek licealistów, którzy wybrali książki, komiksy i mangę jest nieco wyższy niż u gimnazjalistów – osiągnął 15,1%, różnica wynosi zatem 2,1%. Rozwijanie wiedzy również wskazało więcej licealistów (9,4%). Dalej z tym samym wynikiem 5,7% znalazło się majsterkowanie i kolekcjonerstwo. Uczniowie zbierają monety, zakrętki oraz converse'y, tj. buty znanego producenta. Tak jak i wśród gimnazjalistów szycie, szydełkowanie nie znalazło żadnego zwolennika. Natomiast 13,2% uczniów wykazało własne zainteresowania, takie jak: pożarnictwo, zwierzęta i motoryzacja.

Do najchętniej czytanych książek zarówno przez uczniów gimnazjum, jak i liceum należą powieści przygodowe, osiągając kolejno 37% i 45,3% wszystkich odpowiedzi. Dalsze wybory uczniów nie są już takie same. Młodzież gimnazjalna na drugim miejscu ułożyła jednocześnie książki o tematyce fantastycznej oraz powieści grozy i horrory (29,6%), dalej również z takim samym wynikiem znalazły się kryminały, powieści detektywistyczne, sensacyjne, a także książki science fiction (27,8%). Wśród respondentów 20,4% wskazało romanse oraz powieści psychologiczne i obyczajowe. Nieco mniej, bo 14,8% i 13% uzyskały odpowiednio komiksy i manga oraz literatura naukowa, popularnonaukowa i poradniki. Książki historyczne wskazało 5,6% uczniów, a poezję i dramaty wybrało 3,7% nastolatków. Interesujące jest wskazanie przez młodzież w innych typach literatury lektur szkolnych, o co pokusiło się 7,4% ankietowanych.

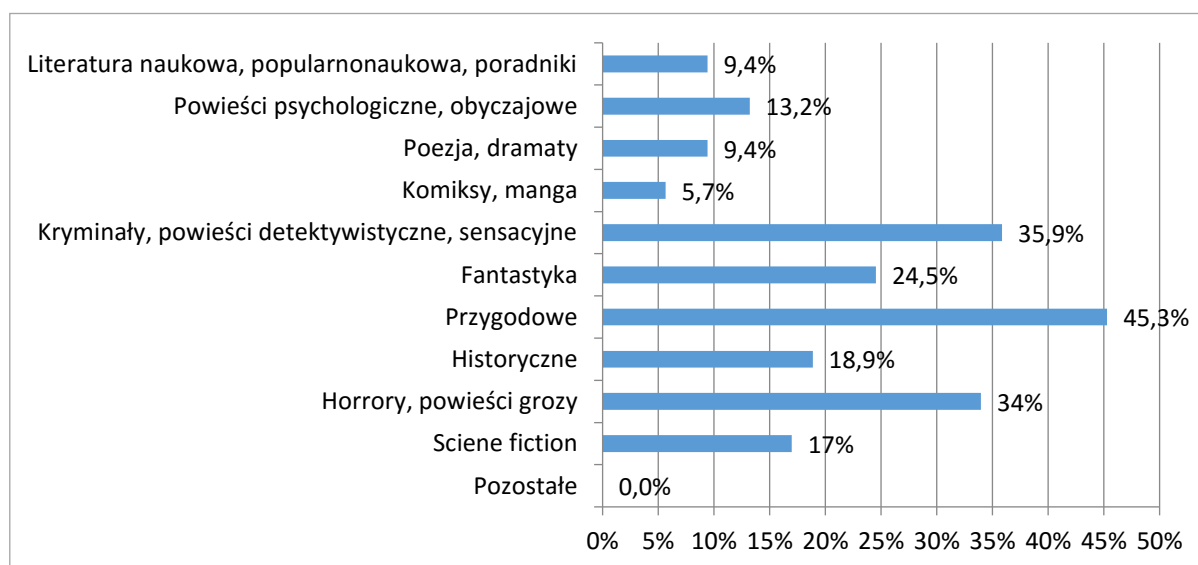
Wykres 4. Gatunki książek wybierane przez gimnazjalistów

Źródło: opracowanie własne.

Młodzież licealna wskazała, zaraz za książkami przygodowymi, na powieści detektywistyczne, sensacyjne, kryminały (35,9%), powieści grozy, horrory (34%) oraz romanse (32,1%).

Wykres 5. Gatunki książek wybierane przez licealistów

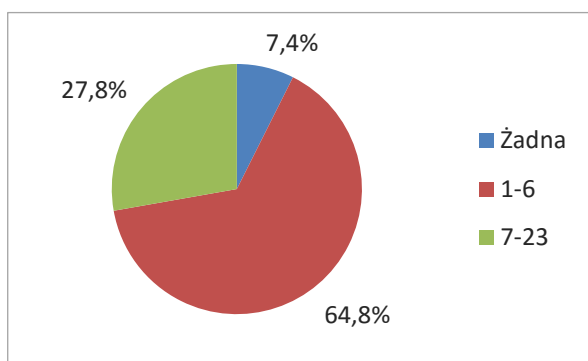
Źródło: opracowanie własne.

Nieco mniej uczniów zaznaczyło fantastykę (24,5%), książki historyczne (18,9%) oraz science fiction (17%). W dalszych wyborach nastolatkomie wskazali na powieści psychologiczne i obyczajowe (13,2%), a także ta sama liczba uczniów zaznaczyła literaturę naukową, popularnonaukową, poradniki i poezję, dramaty (9,4%). Licealiści przejawiają

mniejszą od gimnazjalistów chęć do czytania komiksów i mangi, tylko 5,7% z nich wybrało tę odpowiedź. Młodzież ta nie wskazała ponadto innych typów książek.

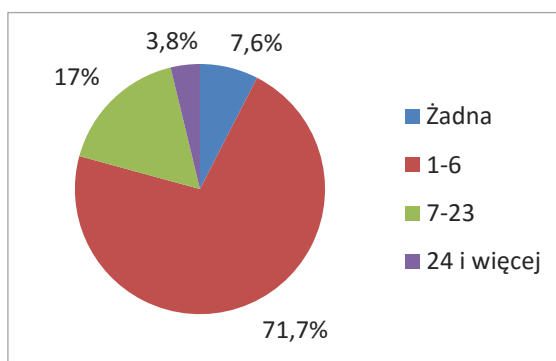
Pytanie dotyczące liczby przeczytanych książek w roku 2015 miało na celu scharakteryzowanie poziomu aktywności czytelniczej nastolatków w wieku 13–19 lat.

Wykres 6. Odsetek gimnazjalistów, którzy przeczytali w 2015 roku daną liczbę książek

Źródło: opracowanie własne.

Wykres 7. Odsetek licealistów, którzy przeczytali w 2015 roku daną liczbę książek

Źródło: opracowanie własne.

Jak wynika z uzyskanych danych uczniowie gimnazjum w ciągu 2015 roku przeczytali mniej książek od młodzieży licealnej. Ani jeden z gimnazjalistów nie przeczytał w poprzednim roku kalendarzowym ponad 23 książek, zaś wśród licealistów odsetek osób, które przejawiały wysoką aktywność czytelniczą wyniósł 3,8%. Wśród uczniów krakowskiego zespołu szkół dominuje słaba aktywność czytelnicza. 64,8% gimnazjalistów przeczytało między jedną, a sześcioma książkami w ciągu roku, natomiast na etapie liceum aktywność tę wskazało 71,7% ankietowanych uczniów.

Niższa aktywność czytelnicza gimnazjalistów może wynikać z liczby zadawanych lektur szkolnych lub też może być spowodowana zastoje czytelniczym w okresie buntu i dorastania nastolatków. Wyższy poziom czytelnictwa wśród licealistów może być z kolei rezultatem przygotowywania się licealistów do matury, a także dojrzałego podejmowania decyzji u progu dorosłości.

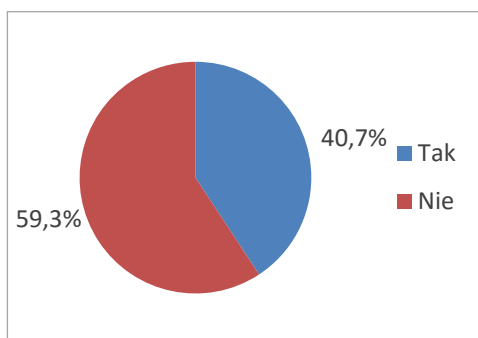
Kolejne pytania kwestionariuszowe dotyczyły czynników wpływających na wybór książek, źródła ich pozyskiwania oraz miejsc, w których uczniowie oddają się lekturze. Uczniowie przy tych pytaniach mogli zaznaczyć maksymalnie trzy z podanych odpowiedzi lub dopisać też własną. Do najczęściej wybieranych aspektów, które mają wpływ na wybór książek wśród uczniów, należą opinie rówieśników oraz adaptacje filmowe. Aż 52,8% licealistów i 46,3% gimnazjalistów na pierwszym miejscu przy wyborze książki kieruje się rekomendacją swoich kolegów. Z badań wynika, że 47,2% młodzieży licealnej i 31,5% młodzieży gimnazjalnej

decyduje się przeczytać książkę po obejrzeniu jej ekranizacji filmowej. Nieco mniej uczniów gimnazjum wskazuje na popularność autora (22,2%) i popularność książki w mediach (20,4%). Zaleceniami nauczycieli kieruje się 18,5% ankietowanych uczniów gimnazjum. Taki sam odsetek respondentów wskazał inne czynniki: okładkę, recenzje, własne zainteresowania. Rekomendacje i polecenia bibliotekarzy wpływają na wybór książki wśród 14,8% gimnazjalistów. Natomiast cena książki nie stanowi większego czynnika kształtującego wybory czytelnicze, wskazało ją 11,1% badanych gimnazjalistów. Zgodnie z wyborem nastolatków klas licealnych, na kolejnym miejscu młodzież kieruje się popularnością książki w mediach (24,5%), a także zaleceniami nauczycieli (20,8%). Wielu respondentów (22,6%) wskazało na własne czynniki, takie jak: okładka, tematyka książki, wybór konkretnego autora, recenzje, własne upodobania i zainteresowania i zalecenia rodziców. Tylko 15,1% licealistów kieruje się wyborem lektury przez popularność autora, dalej ten sam procent badanych (11,3%) zaznaczył rekomendacje bibliotekarzy i cenę książki.

Odpowiedzi uczniów dotyczące czynników kształtujących wybory czytelnicze znajdują odzwierciedlenie w miejscu pozyskiwania książek. Tym samym można potwierdzić wiarygodność ich odpowiedzi. Zdaniem ankietowanych cena książki nie ma większego znaczenia. Niemal ten sam odsetek uczniów, bo po 64,8% i 64,2% gimnazjalistów i licealistów, wypożycza książki w bibliotekach, zarówno szkolnych jak i miejskich. Pozostali uczniowie wskazali na Internet, do którego zaliczone zostały audiobooki i e-booki (40,7% gimnazjalistów i 41,5% licealistów). Licealiści wybrali także odpowiedzi takie, jak: rodzina (41,5%) i znajomi (45,3%). Gimnazjaliści również korzystają z pożyczanych książek – 18,5% wskazało na rodzinę, a 24,1% znajomych. Z księgarni korzysta prawie taki sam odsetek uczniów – 31,5% w gimnazjum; 32,1% w liceum. Tylko 1,9% gimnazjalistów wskazało na zakupy w antykwariatach. 1,9% licealistów zaopatruje się w książki w sklepach. Najliczniej wybieranym miejscem, w którym respondenci czytają książki jest ich dom. Aż 92,6% młodzieży w wieku gimnazjalnym oraz 98,1% licealistów oddaje się tam lekturze. Z możliwych miejsc do wyboru szkoła zajęła drugie miejsce (kolejno 20,4% i 22,6%). 22,6% licealistów zaznaczyło, że lubi czytać na świeżym powietrzu, podczas gdy wśród gimnazjalistów korzystanie z natury zadeklarowało tylko 14,8%. Na miejscu kolejnym znalazła się komunikacja miejska, w której to 22,6% licealistów i 11,1% uczniów klas gimnazjalnych zagłębia się w lekturze. Uwidacznia się dość duża różnica w liczbie uczniów studiujących książki w bibliotekach. Z uzyskanych danych wynika, że 7,4% stanowią gimnazjaliści, a tylko 1,9% to licealiści.

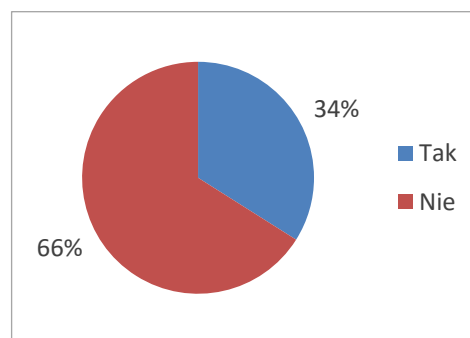
Istotą badań ankietowych było sprawdzenie, czy J. Green wśród uczniów ZSO nr 11 w Krakowie jest popularnym autorem książek wybieranych przez młodzież. Jak pokazują odpowiedzi, 40,7% gimnazjalistów i 34% licealistów zna autora, natomiast jego powieści czytało 33,3% uczniów gimnazjum i 30,2% uczniów liceum. Analizując znajomość pisarza zgodnie z podziałem na płeć, można zauważyć, że dziewczyny znacząco przeważają. Aż 58,6% gimnazjalistek i 48,1% licealistek zna Greena, chłopców jest zdecydowanie mniej – 24% gimnazjalistów oraz 11,5% licealistów. Ten poziom zróżnicowania utrzymuje się również w odniesieniu do znajomości książek autora. Z badań wynika, że 51,7% uczennic gimnazjum i 51,9% uczennic liceum czytało powieści pisarza. W przypadku uczniów gimnazjum i liceum stanowią oni kolejno 12% i 7,7%. Są to uczniowie, którzy przejawiają wyższą aktywność czytelniczną w ogóle, czytając z pobudek wewnętrznych, dla własnej przyjemności.

Wykres 8. Odsetek gimnazjalistów, którzy znają postać J. Greena

Źródło: opracowanie własne.

Wykres 9. Odsetek licealistów, którzy znają postać J. Greena

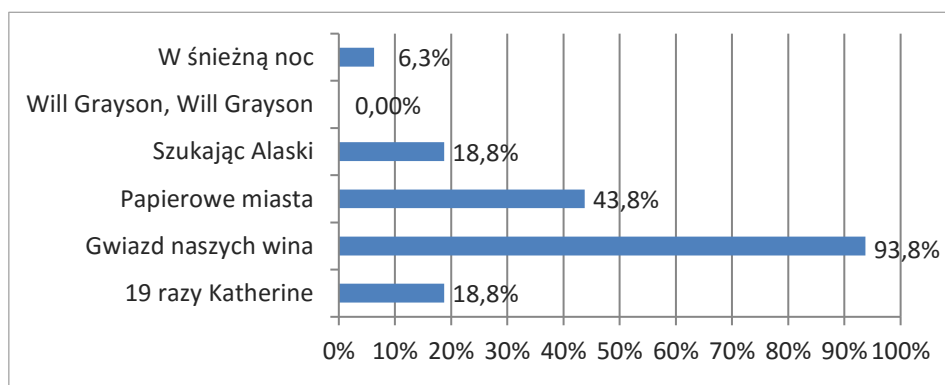

Źródło: opracowanie własne.

Pytanie 12 zamieszczone w kwestionariuszu ankiety miało na celu pozyskanie informacji, z jakich źródeł nastolatki czerpią wiedzę na temat J. Greena. Odpowiedzi mieli udzielić tylko ci, którzy w pytaniu poprzednim stwierdzili, że takowy autor jest im znany w ogóle, a więc 22 uczniów gimnazjum i 18 uczniów liceum. Najliczniej deklarowaną odpowiedzią wśród gimnazjalistów byli znajomi i rodzina (36,4%), dalej z nieco mniejszą liczbą wskazań znalazł się Internet (27,3%), a także ich własne źródła, o których wspomniało również 27,3% ankietowanych. W ich odpowiedziach pojawiła się omawiana ankieta oraz ekranizacja kinowa. Bibliotekę, jako jedno z głównych źródeł wiedzy o pisarzach i ich twórczości zaznaczyło 13,6% badanych. Świadczy to o słabnącej roli biblioteki, jako pośrednika w kontakcie z literaturą. Tę samą liczbę odpowiedzi zyskała telewizja, a to za sprawą emitowanej adaptacji filmowej powieści *Gwiazd naszych win*. Z czasopism, gazet różnego typu o Johnie Greenie dowiedziało się 4,6% gimnazjalistów. Natomiast licealiści najczęściej

odpowiadali, że głównym źródłem informacji o pisarzu jest Internet (44,4%). Jest to wynik wzrostu kompetencji technologicznych, umiejętności wyszukiwania oraz większej różnorodności źródeł dostępu (m.in. smartfony, brak ograniczeń czasowych spędzanych przed komputerem). Następnie z wynikiem 38,9% wskazali na rodzinę i znajomych, zaś 33,3% respondentów zaznaczyło telewizję. Korzystając z możliwości wymienienia własnego źródła informacji 22,2% uczniów liceum odpowiedziało, że o J. Greenie dowiedzieli się podczas badań ankietowych, pojawiła się także odpowiedź, iż znajomość pisarza wynika z własnych poszukiwań. Tylko 5,6% uczniów liceum o Greenie dowiedziało się w bibliotece. Niestety żaden z ankietowanych uczniów nie pozyskał informacji na temat autora z czasopism, gazet. Na współczesnym rynku wydawniczym, brak tak naprawdę prasy dla tego wieku odbiorców. Są oni zbyt dojrzały na gazety typu „Bravo”, „Twist”, „Popcorn” i za młodzi np. na „Gazetę Wyborczą”, „Dziennik Zachodni”.

Wykres 10. Odsetek licealistów, którzy przeczytali wybraną powieść Johna Greena

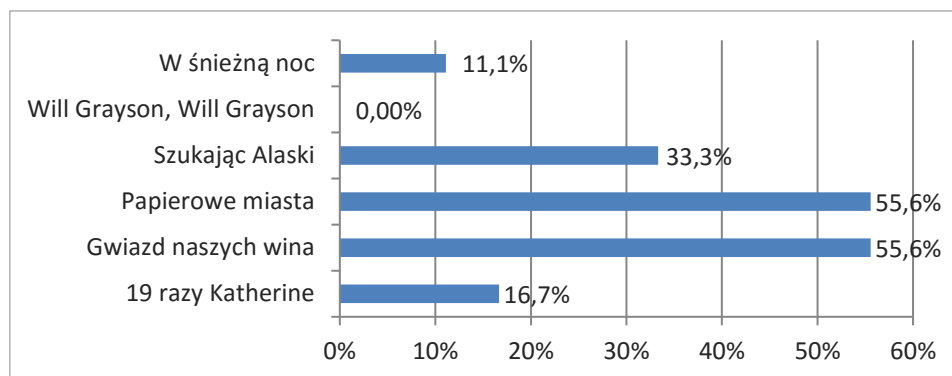

Źródło: opracowanie własne.

Pytanie 14 dotyczyło znajomości lektur J. Greena i polegało na wskazaniu książek, które zostały przeczytane przez ankietowanych. Przy tym i kolejnych czterech pytaniach, tj. do pytania nr 18, odpowiedzi udzielali tylko ci, którzy zadeklarowali, że czytali którąkolwiek z książek Greena – a więc 18 uczniów gimnazjum i 16 uczniów liceum. Młodzież miała do wyboru tytuły sześciu powieści: *W śnieżną noc*, *Szukając Alaski*, *Papierowe miasta*, *Gwiazd naszych win*, *19 razy Katherine* oraz *Will Grayson, Will Grayson*. Jak można zauważyć, niemal wszyscy licealiści przeczytali powieść *Gwiazd naszych win* (93,8%), zaś połowa osób zaznaczyła, iż przeczytała książkę *Papierowe miasta* (43,8%). Nieco mniejszą poczytnością cieszą się pozycje *Szukając Alaski* i *19 razy Katherine* (obie 18,8%). Tylko 1 osoba z 1. klasy liceum przeczytała książkę *W śnieżną noc*.

Powieści *Gwiazd naszych wina* i *Papierowe miasta* przeczytało tyle samo gimnazjalistów – 55,6%, czyli 10 osób. Dość dużym zainteresowaniem czytelniczym, bo 33,3% uczniów, cieszy się książka *Szukając Alaski*. 11,1% uczniów gimnazjum czytało *W śnieżną noc*.

Wykres 11. Odsetek gimnazjalistów, którzy przeczytali wybraną powieść Johna Greena

Źródło: opracowanie własne.

Prawie wszystkie osoby (88,8% uczniów), które zetknęły się z powieściami J. Greena, poleciłyby je swoim znajomym, rodzinie argumentując, iż są to powieści niebanalne, poruszające tematy ważne, potrzebne i zalecane do rozmów, dyskusji czy wymiany poglądów, często pomijane przez społeczność. Wywołują one prawdziwy wachlarz nastrojów od gromkiego śmiechu po lawinę łez. Książki te przede wszystkim uczą jak żyć, poruszają życiowe problemy. Wśród częstych odpowiedzi znalazły się określenia, że są one „dobrze napisane”, „o wciągającej fabule i interesujących bohaterach”, „warte uwagi”. W skali od 1 do 6 nastoletni czytelnicy ocenili je na 5 (średnia ocen równa 5,02). Skala ocen wzorowana była na skali ocen szkolnych, gdzie 1 to najniższa wartość, a 6 najwyższa.

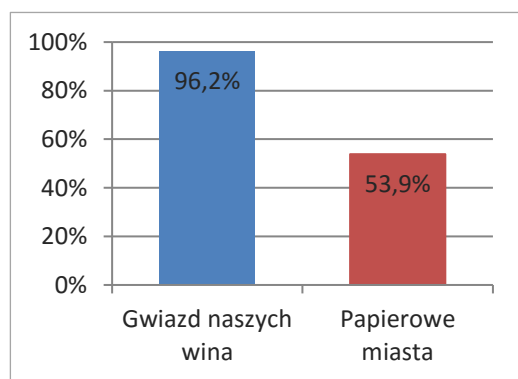
Odpowiedzi uczniów o ich motywację do sięgnięcia po książkę są dość jednoznaczne. Aż 66,7% młodzieży gimnazjalnej i 52,3% licealistów oddało się lekturze powieści J. Greena dla rozrywki, dostarczając sobie tym samym przyjemności z czytania. Wśród ankietowanych 27,8% gimnazjalistów oraz 25% uczniów liceum sięgnęło po książkę z zaciekawienia popularnym autorem lub samą powieścią. zaś 16,7% uczniów gimnazjum oraz 18,8% licealistów zrobiło to z nudów lub też z braku innych zajęć. Żaden z uczniów zespołu szkół ogólnokształcących nie wskazał książek J. Greena jako lektur szkolnych. Dodatkowo jedna uczennica liceum odpowiedziała, iż przeczytała powieść J. Greena, ponieważ poleciła ją jej siostra.

Dość popularyzowane w mediach, czy też na rynku księgarskim i wydawniczym nowe formy książek w postaci e-booków i audiobooków nie są w dużej skali wykorzystywane przez

nastolatków. Jak wynika z przeprowadzonych badań, uczniowie czytali książki Greena w formie tradycyjnej, a więc papierowej. Formę tę wybrało 94,4% gimnazjalistów oraz 93,8% licealistów. Z e-booków korzystała zaledwie jedna uczennica gimnazjum oraz dwóch uczniów liceum. Natomiast żaden z respondentów nie wybrał audiobooka. Widać tu nieznaczny wzrost kompetencji technologicznych i zainteresowania nowymi formami książek. Mimo coraz powszechniejszych form elektronicznych postać papierowa dalej wydaje się być najbardziej dostępną dla szerszej publiczności. Zabezpieczenia technologiczne uniemożliwiają czy też utrudniają nielegalne kopiowanie i korzystanie. Utrudnia to dzielenie się książką nawet wśród grupy znajomych. Formy elektroniczne lub audialne cechuje również dość wysoka cena w stosunku do prawdopodobnie jednorazowego użytkowania.

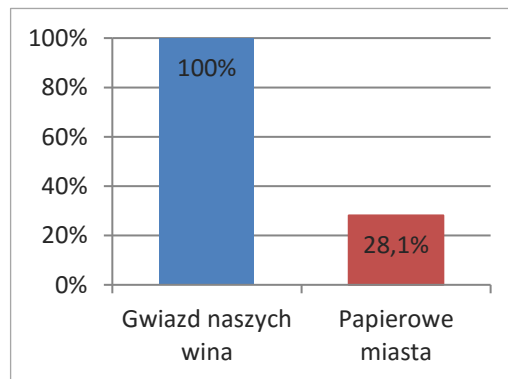
Odsetek uczniów, którzy obejrżeli adaptację powieści *Gwiazd naszych wina* lub *Papierowe miasta* wynosi 48,2% wśród uczniów gimnazjum i 60,4% wśród uczniów liceum. Odpowiedzi uczniów potwierdzają, że częściej wybierają oni ekranizacje kinowe niż książki, choć to właśnie za sprawą zainteresowania filmem sięgają po książkę. Aż 96,2% gimnazjalistów i wszyscy, bo 100% ankietowanych licealistów zadeklarowało, że widziało film pt.: *Gwiazd naszych wina*, zaś adaptację *Papierowych miast* obejrzało prawie 54% uczniów gimnazjum i nieco ponad 28% młodzieży licealnej.

Wykres 12. Odsetek gimnazjalistów, którzy znają daną ekranizację filmową powieści J. Greena

Źródło: opracowanie własne.

Wykres 13. Odsetek licealistów, którzy znają daną ekranizację filmową powieści J. Greena

Źródło: opracowanie własne.

WNIOSKI

Podsumowując zebrane wyniki badań, głównymi czytelnikami są dziewczęta, gdyż w tym wieku to one czytają więcej niż chłopcy. Zwyczajowo powieści o miłości również są zarezerwowane dla płci żeńskiej. Aż 62,5% dziewczyn zadeklarowało, że lubi czytać książki, natomiast wśród chłopców było to jedynie 39,2%. Co więcej 7,5% uczniów deklarujących, że

w ubiegłym roku szkolnym nie przeczytali ani jednej książki stanowili chłopcy. Potwierdza się, zatem hipoteza, że płeć jest różnicującym czynnikiem wpływającym na wybory lekturowe i stopień czytelnictwa wśród dziewcząt i chłopców. Wśród aktywnych i spontanicznych czytelników powieści Greena i ich adaptacje filmowe cieszą się popularnością. Sięganie po jego książkę zadeklarowało porównywalnie tyle samo gimnazjalistów, co i licealistów (ponad 30% ankietowanych). Natomiast spędzanie czasu na oglądaniu filmów preferuje młodzież gimnazjalna. To oni liczniej wskazywali na znajomość adaptacji powstałych na podstawie powieści J. Greena. Może to wynikać z ogólnej niechęci do tekstu pisanego w okresie nastoletniego buntu. Potwierdza się zatem druga hipoteza, że wiek lub też etap edukacji wpływają na formę, w jakiej młodzież zaznajamia się z utworami. Co więcej, uczniowie klas gimnazjalnych liczniej deklarowali znajomość powieści J. Greena niż licealiści. Może być to także spowodowane okresem dorastania nastolatków w wieku 13–16 lat i poszukiwaniem odpowiedzi na nurtujące ich pytania lub rozterki.

Największą popularnością cieszą się powieści zekranizowane lub których ekranizacja dopiero się ukazuje, co jest efektem kampanii reklamowych. Zabiegi marketingowe związane z premierą filmu wpływają na promocję książki. Z reguły dystrybutor filmu dysponuje większymi środkami finansowymi niż wydawnictwo, przez co jest w stanie dotrzeć do szerszej publiczności. Dużą rolę przy wyborach czytelniczych odgrywają recenzje i opinie rówieśników. Znikoma jest niestety rola bibliotek, które często nie nadążają za zmieniającymi się z dnia na dzień trendami. W przypadku dużego zainteresowania jednym tytułem również nie są w stanie odpowiedzieć na potrzeby wszystkich czytelników. Po kilku takich próbach uczniowie kojarzą biblioteki jak z magazynu starych lektur. Wzrost znaczenia Internetu, jako źródła wiedzy o literaturze związany jest z wiekiem i poziomem kompetencji technologicznych uczniów. Licealiści znacznie lepiej radzą sobie z wyszukiwaniem konkretnych, sprecyzowanych informacji i ich oceną. Zdecydowanie częściej korzystają, a nawet tworzą różnego typu blogi, kanały YouTube, konta na Instagramie. Dostrzegają oni również i poddają się obserwowanej w ostatnim czasie w mediach modzie na czytanie.

Współcześnie, za pośrednictwem Internetu i portali społecznościowych, prowadzone są liczne akcje promujące czytelnictwo, takie jak: *Przeczytam 52 książki w ciągu 2016 r.*, *Nie jestem statystycznym Polakiem, lubię czytać książki*, *Czytanie nie boli czy też Nie czytasz? Nie idę z Tobą do łóżka*. Dają one nadzieję na dalszy rozwój czytelnictwa wśród młodzieży i dorosłych. Można by kolokwialnie rzec, że książka wraca do łask, stając się wykładnikiem prestiżu społecznego, produktem pożądanym, obiektem wpływającym na życie towarzyskie

i status wśród społeczeństwa. Wiadomo, że ludzie, a w szczególności nastolatki, chętnie podążają za modą. Wobec tego trendu moda na czytanie niewątpliwie wpłynie na stan czytelnictwa młodzieży, a nawet zaprocentuje na przyszłość, pomagając wychować pokolenie świadomych, czytających Polaków.